

Mads Fuglede i RÆSON:

Kan Bush nu ændre USA?

”Når George W. Bush i morgen tager fat på sin anden embedsperiode, tyder alt på, at han vil forvalte sin politiske kapital mere forsigtigt end før i et forsøg på at lave de mest gennemgribende reformer af det amerikanske samfund siden Lyndon B. Johnsons *Great Society*. Han ønsker ikke mindst at ændre det amerikanske skattesystem radikalt – og har også varslet gennemgribende ændringer af pensionssystemet. Hvis Bush har held med sine planer, vil han gå over i historien som en af USA’s helt store reformatorer – det er det, han mener, vælgerne har givet ham mandat til.”

Ifølge Mads Fuglede ligner Bush sin forgænger Bill Clinton på forbløffende mange måder. Som Clinton overspillede han i sin første periode sine kort - og formøblede på rekordtid sin politiske kapital (og ikke blot i Washington, men også i alverdens hovedstæder). Clinton nåede at lære af sine fejl – men ikke i tide til at gennemføre de reformer, der skulle sikre hans plads i historien. Vil det lykkes for Bush?

BILL CLINTON og George W. Bush har mere til fælles, end man lige aner. De er begge blevet beskyldt for at omgå sandheden lemfældigt – Bush i forbindelse med Iraks masseødelæggelsesvåben og Clinton hver gang han udtalte sig om sit privatliv. De er begge blevet beskyldt for at være for meget i lommen på de bidragsydere, der sikrede dem valg og genvalg. Deres første valgsejr var omstridt og den næste overvældende. Og ingen af dem klarede sig særligt godt i deres første embedsperiode, hvor de begge måtte opgive at få væsentlige reformer af det amerikanske samfund gennem Kongressen. Clinton led et spektakulært nederlag i kongressen, da han kom til den med sine ambitiøse planer for en reform af sundhedsvæsenet. Bush har fået en omdiskuteret skolereform og skattelettelser igennem, men har ellers fornemmet, at hans andre reformønsker har villet lide samme skæbne i Kongressen som Clintons sundhedsreform – derfor har han gemt dem. Men med sin valgsejr har han, efter eget udsagn, fået vælgerne mandat: det vil han udnytte, endnu mens sejrens eufori hænger over Washington. Alle de omfattende reformer som Bush nu vil lancere er programmer han måtte opgive at arbejde for i sin første embedsperiode. Det eneste nederlag han har oplevet var da reformen af efterretningstjenesten (som Bush støttede mere eller mindre helhjertet) til alles overraskelse ikke kunne gennemføres. Selv Jimmy Carter fik gennemført mere end det er lykkedes Bush. Man kan altså tydeligst se Bush’s problemer i, at han har gennemført så uendeligt lidt og egentlig kun har haft bevægelsesfrihed på det udenrigspolitiske område.

Nu skal det forsømte indhentes – men spørgsmålet er, om han når det. Det ser mørkt ud, når end ikke reformen af efterretningssystemet – der blev lanceret efter rapporten om forløbet op til 11. september – kunne gennemføres, trods præsidentens støtte.

Evnen til overlevelse

Både Clinton og Bush har udvist en usædvanlig politisk begavelse, som har sikret deres overlevelse - trods perioder, hvor alt ser ud til at gå galt for dem. De besidder begge en intens personlighed og charme, der til tider synes at ophæve reglerne i den politiske verden - men som også har formået at dele amerikanerne og resten

af verden – i de begejstrede på den ene side og de aldeles frastødte på den anden.

Bill Clinton havde en yndlingsvittighed, som han fortalte igen og igen. Han fortalte den under valgkampen om Det Hvide Hus i 1992, senere medens han var præsident, og så igen efter hans embedsperiode var overstået. Vittigheden synes for Bill Clinton at rumme de erfaringer, han selv havde gjort sig, med angreb fra alt og alle. Den lyder således: En mand kommer gående langs Grand Canyon, men mister fodfæstet og falder i afgrunden. På vejen mod afgrunden og en sikker død får han dog fat i en enlig gren, der stikker ud af skrænten. Han priser sit held, men blot for at opdage, at grenens rødder er ved at løsne sig. Han vender blikket mod himlen og udbrøder: *"Hvorfor? Gud, hvorfor? Jeg er et godt menneske. Jeg betaler min skat, passer mit arbejde og har taget mig af min familie – hvorfor mig?"* Der er stille lidt, medens grenen giver mere og mere efter. Så lyder der en mægtig stemme fra oven: *"Mit barn, der er bare noget ved dig, jeg ikke kan lide"*.

Selvom Bill Clinton af sine nærmeste var kendt for en nærmest patetisk selvmedlidenhed, der til tider nærmede sig det paranoide – især hvis han var i selskab med Hillary - ramte vittigheden plet. Bill Clintons politiske liv blev i perioder ødelagt af angreb fra rabiater republikanere - under ledelse af den koleriske og afstumpede Newt Gingrich, den nidkære undersøgelsesdommer Kenneth Starr - og en presse, der alt for ukritisk trykte alt det smuds om Clinton, den fik fat i. I amerikansk politik opfandt journalisten Byron York fra *American Spectator* et nyt begreb – *Broken Glass Republicans* – med hvilket han ville illustrere, at der fandtes en stor gruppe republikanske vælgere og politikere, der var villige til at kravle gennem knust glas for at vælte det, som Bill Clinton og Al Gore repræsenterede.

Det er ikke sært, at Bill Clinton ind imellem må have følt, at der bare var noget ved ham, man ikke kunne lide. Vittigheden kunne dog ligeså godt have været valgt af George W. Bush. For også han har vist en evne til at dele folk i to lejre, og ved den netop overståede valgkamp talte man derfor om *Broken Glass Democrats*, der ville kravle gennem knust glas for at forhindre, at Bush blev genvalgt.

En del af antipatien opstår, når partierne føler sig snydt. Republikanerne følte sig forrådt i 1992, hvor Ross Perots kandidatur banede vejen for, at Bill Clinton blev præsident. De havde siddet på magten, siden Richard Nixon vandt Det Hvide Hus for dem i 1968, anså demokraten Jimmy Carters embedsperiode fra 1976-80 blev set som en smutter forårsaget af Watergate, og var begyndt at opfatte sig selv som uovervindelige. Men Ross Perots *Reform Party* satte sig på 19% af stemmerne, hvoraf flertallet var vælgere, der traditionelt stemte republikansk, og dét forærede demokraterne valgsejren i 1992. På samme måde skabte George W. Bush's valgsejr i valgmandskollegiet i 2000 en fornemmelse langt ind i demokraternes rækker af at være frastjålet Det Hvide Hus. Den stadig omdiskuterede afgørelse i Florida gjorde blot ondt værre.

Bill Clintons overgang fra kandidat til præsident i 1992-93 regnes af mange historikere og politiske iagttagere som en af de mest dilettantiske nogensinde.

Et minimum af politisk startkapital

Både Bill Clinton og George W. Bush startede deres embedsperiode med et minimum af den politiske kapital, der er så nødvendig for at få lovgivning igennem Kongressen, og begge udviste rystende ringe politiske evner i lange perioder af deres første embedsperiode. Bill Clintons overgang fra kandidat til præsident i 1992-93 regnes af mange historikere og politiske iagttagere som en af de mest dilettantiske nogensinde. Som sin første mærkesag valgte Bill Clinton at slå et slag for homoseksuelles rettigheder i militæret (selvom dette havde meget lav prioritet hos homoseksuelle interessegrupper) og at presse et omdiskuteret budget gennem Kongressen. Uanset hvad man måtte mene om de to sager, var de forkerte politiske slagsmål på det forkerte tidspunkt. Konsekvensen blev at Clinton, trods et massivt Demokratisk flertal i begge Kongressens kamre, fik gjort sine egne partifæller utrygge ved sig og fik Republikanerne mobiliseret imod sig. Da Bill Clinton senere lancerede den reform af det amerikanske sundhedssystem, han havde håbet skulle være sit politiske svendestykke, led han et svigende

nederlag – fordi han ikke forstod Washingtons spilleregler, og fordi han for længst var løbet tør for politisk goodwill. I stedet trådte kongresmedlemmet Newt Gingrich frem som leder af Republikanerne og overtog reelt ledelsen af USA. Tilbage i Det Hvide Hus sad en forvirret Bill Clinton som en fuldstændig lammet præsident.

George W. Bush ankom med endnu mindre politisk kapital til Washington end Bill Clinton. Men han havde i starten en bedre fornemmelse for sine muligheder, og det virkede som om, han forstod, at USA's præsident ofte ikke er landets mægtigste mand - specielt hvis ikke man formår at samarbejde med Kongressen og dens ledere. Guvernørposten i Texas, som George W. Bush havde bestridt, er et besynderligt embede, hvor viceguvernøren på en lang række områder har mere magt end guvernøren. Men Bush havde indgået i et nærmest perfekt samarbejde med viceguvernøren, demokraten Bob Bullock. I starten brugte George W. Bush disse erfaringer i Washington, hvor han ligefrem formåede at lave en skolereform sammen med den meget liberale Edward Kennedy fra Massachusetts. Men 11. september 2001 kom til at markere et vendepunkt for hans måde at håndtere sin rolle som præsident på. Tragedien gav ham så megen goodwill i USA og resten af verden, at han på en lang række områder fik carte blanche til at gennemføre sin politik.

Man skulle tilbage til
Watergate-tiden for at finde
en amerikansk præsident,
der på så kort tid stødte så
mange fra sig som Bush.

Men som Bill Clinton valgte han at overspille sine kort og formøblede på rekordtid sin politiske kapital ikke blot i Washington, men i alverdens hovedstæder. De hjemlige demokrater blev fremstillet som upatriotiske, hvis de ikke fuldstændigt rettede sig ind efter republikanerne, og Det Hvide Hus. Enhver form for hjælp fra omverdenen blev afvist i forbindelse med krigen i Afghanistan. Resterne af den velvilje, omverdenen med rette havde tildelt USA, blev brændt op i en alt for klodset og udiplomatisk jagt efter at føre krig i Irak, inden den mest gunstige årstid herfor var overstået. Et broget tagselvord af argumenter for en invasion af Irak blev

præsenteret, og den estimerede Colin Powell blev sendt til FN med afgørende beviser, der viste sig at være mere end tvivlsomme. Man skulle tilbage til Watergate-tiden for at finde en amerikansk præsident, der på så kort tid stødte så mange fra sig. Den skolereform (*No Child Left Behind*) George W. Bush fik gennemført tidligt i sin embedsperiode var resultatet af et samarbejde med demokraterne, der bagefter følte sig svigtet af præsidenten. De skattelettelser George W. Bush fik gennemført for at sætte gang i den amerikanske økonomi blev presset gennem Kongressen af Det Hvide Hus og republikanske ledere i en giftig stemning påvirket af 11. september, hvor enhver form for kritik af præsidenten blev fremstillet som landsforræderi.

Den politiske tæft

Men både Bush og Clinton er så store politiske begavelser, at de formåede at kæmpe sig tilbage i den politiske arenas centrum. Bill Clinton forstod pludseligt, hvorledes Washington fungerede og lokkede Newt Gingrich og republikanerne i et vaskeægte politisk baghold. Det finansielle år 1995 var begyndt, uden at Det Hvide Hus og Kongressen var blevet enige om et budget, og i oktober slap pengene op. Det føderale USA lukkede for en kort periode – og dét gentog sig i december. Clinton havde regnet ud, at republikanerne ville få skylden for, at det officielle USA lukkede og kunne læne sig tilbage og vente. Resultatet var ødelæggende for republikanerne, der havde stået med gode muligheder for at vinde valget i 1996. I primærvalgene i Iowa og New Hampshire blev den interne kamp blandt republikanerne så hadsk, at Bob Dole aldrig kom sig over angrebene fra partifællerne Steve Forbes og Patrick Buchanan, hvilket var et glimrende eksempel på, hvad der sker med et politisk parti, når man mister tilliden til ledelsen. Bill Clinton vandt med lethed og havde på magisk vis vendt sin politiske karriere 180 grader. Men prisen havde været høj: Ved at bruge det meste af sin første embedsperiode på at forstå sit embedes muligheder havde han for altid afskrevet sig selv muligheden for at foretage væsentlige reformer af det amerikanske samfund.

George W. Bush udviste ved valget i 2004 samme politiske tæft som Bill Clinton i 1995-96. Selvom krigen i Irak havde færre og færre støtter blandt amerikanerne. Selvom Osama Bin Laden

ikke var blevet fanget. Selvom den amerikanske økonomi ikke var begyndt på et egentligt jobskabende opsving. Og selvom det offentlige underskud i USA aldrig har været større - så formåede Bush, på trods af alt dette, at vinde overbevisende valgsejr, der fjernede enhver tvivl om hans legitimitet som præsident. Hjulpet af sin rådgiver Karl Rove forstod præsidenten meget klart, hvad hans eget politiske bagland sukkede efter: En stålsat ledertype, der ikke viser svaghed i turbulente tider. Bush forstod, at mange amerikanere var mindre bekymrede for, om det, han gjorde, var rigtigt eller forkert, så længe han viste handlekraft. *Rather be damned for what I do than for what I fail to do* – dét var den ikke udtalte parole for hele hans valgkamp. Han forstod, at turbulente tider krævede simple svar og handlekraft snarere end de reflekterede og nuancerede svar, som John F. Kerry blev ved med at rode rundt i.

Bush forstod, at mange amerikanere var mindre bekymrede for, om det, han gjorde, var rigtigt eller forkert, så længe han viste handlekraft.

De blå demokrater og de røde tal på bundlinien

Når George W. Bush tager fat på sin anden embedsperiode, tyder alt på, at han vil forvalte sin politiske kapital mere forsigtigt i et forsøg på at lave de mest gennemgribende reformer af det amerikanske samfund siden Lyndon B. Johnsons *Great Society*. Han ønsker at ændre det amerikanske skattesystem radikalt og venter kun på, at den komité, som de tidligere senatorer John Breaux (demokrat) og Connie Mack (republikaner) leder, fremlægger deres rapport. Washington svirrer med rygter om, hvad George W. Bush vil sætte sig for – ud over at gøre sine skattenedsættelser permanente. Men der er enighed om, at et vigtigt element af en skattereform vil være at rydde om i den uoverskuelige jungle af love, der udgør den amerikanske skattelovgivning (der er på mere end 60.000 sider). Pensionssystemet er også udset til at blive ændret radikalt. Der er en udbredt opfattelse i USA af, at pensionssystemet er underfinansieret, og at mere end 30 mio.

menneskers pension er i fare for at blive udhulet. At tale om et kollaps er for dramatisk, men der er en reel fare for, at 30 mio. mennesker ender med at stå med en pension, der ikke rækker til de behov de måtte have. Det er denne underfinansiering, Bush vil til livs. Endvidere ønsker han at udvide sygeforsikringen (*Medicare*) for de ældre i USA og har foreslået en meget dyr udvidelse af denne.

Og hvis dette ikke er nok, går der endvidere rygter om, at han ønsker at lave en reform af det sociale sikkerhedsnet – hvilket sandsynligvis er sandt. Fornylig lækkede Det Hvide Hus en rapport, hvor der stod, at: *"Success in revamping Social Security [...] would rank as one of the most significant conservative governing achievements ever"*. Der tales her om den Social Security, som FDR indførte i 1935 og som garanterer pension til USAs ældre og støtte til nationens handicappede. Problemet er, at USA (som Danmark) vil lide under en øget ældrebyrde, hvilket på sigt vil få udgifterne til Social Security til at stige. Hvad Bush har tænkt sig præcist at gøre vides ikke, men der opsendes regelmæssigt prøveballoner, som tyder på, at Bush vil arbejde for, at pensionen privatiseres via fradragsberettiget egenbetaling til pension. Dette er dog en kontroversiel løsning. selv blandt mange konservative medlemmer af især Senatet. Men ved flere lejligheder har Bush direkte lagt op til en reform, som også vil være det eneste fornuftige, hvis de andre elementer af Bush revolutionen skal give mening.

Budgetunderskuddet i USA er så stort, at alle reformerne skal struktureres, så de bliver udgiftsneutrale, for at have en chance for at gå igennem Kongressen.

Hvis George W. Bush har held med sine planer, vil han gå over i historien som en af USA's helt store reformatorer – det er det, han mener, vælgerne har givet ham mandat til - men han har en række problemer, som kan lægge ham hindringer i vejen. Budgetunderskuddet i USA er så stort, at alle reformerne skal struktureres, så de bliver udgiftsneutrale, for at have en chance for at gå igennem Kongressen. Her er konservative republikanere (ca. halvdelen af den republikanske gruppe) begyndt at blive mere og mere utrygge

ved Bushs ringeagt for røde tal på bundlinien og er begyndt at finde sammen med konservative demokrater – de såkaldte *Blue Dog Democrats* (ca. 30 medlemmer) – hvilket kan vise sig skæbnesvangert for ethvert forsøg på at reformere USA. Normalt har konservative republikanere ingen frygt for budgetunderskud da dette forhindrer kommende præsidenter i at iværksætte kostbare offentlige programmer, men et budgetunderskud af den størrelsesorden som George W. Bush har præsteret har gjort dem aldeles utrygge. Et spændende spørgsmål er, om Bush i sin første embedsperiode har stødt så mange demokrater fra sig, at de vil forhale lovgivningsprocessen i en sådan grad, at han ikke når at handle, inden magtkampen om at blive hans efterfølger bryder ud i Det Republikanske Parti. Sker det, vil Bush allerede kort inde i sin anden embedsperiode blive handlingslammet på indenrigspolitiske spørgsmål – det, amerikanerne kalder en *lame duck*. Skulle dette ske, kan han, som Bill Clinton, vende blikket mod Mellemøsten og forsøge at skabe fred mellem Israel og Palæstina, medens han undrer sig over, om der mon bare er noget ved ham, folk ikke kan lide.

Mads Fuglede (f. 1971) er cand.mag. i Historie og Filosofi med speciale i amerikanske samfundsforhold. Han underviser i amerikanske samfundsforhold ved Brandbjerg Højskole og Bruges af P1 Orientering vedr. amerikansk indenrigspolitik. Medstifter af "Kulturmøde og konfliktløsning: Danmark-Europa-Verden", der arbejder med Israel-Palæstina-konflikten og forholdet mellem USA og Europa. Medstifter af Youth 2002, hvor 1000 unge europæere skrev et forslag til en europæisk forfatning.